

Thiền giả Yuval Noah Harari cảnh báo về AI: Bùng nổ hay diệt vong?

ISSN: 2734-9195 10:15 29/05/2025

Trả lời sinh viên về tác động của AI với ngôn ngữ và các mối quan hệ, Harari thừa nhận: AI có thể hợp nhất nhiều lĩnh vực học thuật, nhưng đồng thời cũng khiến con người đánh mất kỹ năng ngôn ngữ và sự đồng cảm nếu bị lệ thuộc quá mức.

Tại một hội thảo diễn ra ngày 26/03/2025 tại Đại học Bắc Kinh, thiền giả - sử gia Yuval Noah Harari đã thẳng thắn chia sẻ về những nguy cơ tiềm ẩn trong quá trình phát triển AI, nhấn mạnh nhân loại đang đối diện với giờ phút tự đánh giá chính mình.

Buổi đối thoại có sự tham gia của Giáo sư Trình Lạc Tùng (程落桐), Trưởng khoa Triết học và Nghiên cứu Tôn giáo, và được điều phối bởi Lưu Thần (刘申), nhà nghiên cứu nghệ thuật Trung - Nhật tại Đại học Bắc Kinh.

Lịch sử như một liệu pháp

Tác giả nổi tiếng của Sapiens, Homo Deus và 21 bài học cho thế kỷ 21 cho biết: công việc của ông không chỉ là hiểu quá khứ, mà còn để soi chiếu hiện tại và tương lai. Harari ví lịch sử như một hình thức trị liệu tinh thần cho toàn thể nhân loại, giúp con người đối diện và hiểu rõ cả những phần “bóng tối” trong chính mình.

Trung đạo thay vì lạc quan hay bi quan

Harari không xem mình là người bi quan hay lạc quan, vì cả hai thái cực đều nguy hiểm. Thay vào đó, ông chọn con đường “trung đạo”, đầy trách nhiệm: nhìn nhận rằng tương lai có nhiều khả thể và kết quả tốt hay xấu tùy thuộc vào những lựa chọn con người thực hiện hôm nay.

Ông bày tỏ lo ngại về sự thiếu trách nhiệm trong cuộc đua AI hiện nay, khi nhiều nhà phát triển chạy theo cạnh tranh mà bỏ qua tính đạo đức và nhân văn. *“Người ta đánh mất niềm tin vào nhau, và rồi lại muốn đặt niềm tin vào một ‘siêu trí tuệ ngoài hành tinh’, điều đó thật sự đáng sợ”.*

Cạm bẫy của trí tuệ và sự hiện đại

Từ trải nghiệm cá nhân tại một “trường năng khiếu” nơi trí tuệ được đề cao nhưng lòng trắc ẩn bị xem nhẹ, Harari nhấn mạnh: *“Con người không thể chỉ*

được định nghĩa bằng trí thông minh. Cuối cùng, điều làm nên nhân loại chính là cảm xúc”.

Ông cảnh báo về “bầy hiện đại”, sự chạy theo không ngừng cái mới, công nghệ và hiệu suất, khiến con người xa rời các giá trị truyền thống và tinh thần. Trong thế giới đó, AI thách thức cả những lĩnh vực từng được xem là linh thiêng, như việc giải nghĩa văn bản tôn giáo.

“Ngày nay, văn bản có thể ‘nói’ và AI có thể đọc, ghi nhớ hàng ngàn kinh sách, khiến các giáo sĩ, linh mục đối diện nguy cơ mất đi vị thế đặc biệt”.

Ông cũng kể lại một câu chuyện Phật giáo về con vẹt chỉ biết đọc lời cảnh báo mà không hành động theo, như một phép so sánh cho việc mê tín vào lời dạy, thay vì thực hành chân thật và sống với từ bi.

Tương lai không chỉ cần thông minh, mà cần hiểu nhau

Giáo sư Trình bày tỏ lo ngại rằng AI không thể thay thế cảm xúc con người. Nhưng Harari cho rằng điều khiến AI hiệu quả không phải là cảm xúc, mà là mục tiêu. Một chiếc xe tự lái có thể vô cảm trước người đi bộ nếu nó chỉ chăm chăm đạt đích. Các thuật toán mạng xã hội sẵn sàng kích động sợ hãi để tăng tương tác, bất chấp hậu quả xã hội.

Trả lời sinh viên về tác động của AI với ngôn ngữ và các mối quan hệ, Harari thừa nhận: AI có thể hợp nhất nhiều lĩnh vực học thuật, nhưng đồng thời cũng khiến con người đánh mất kỹ năng ngôn ngữ và sự đồng cảm nếu bị lệ thuộc quá mức.

“Biết xây dựng một mối quan hệ lành mạnh, trước hết là biết khiêm tốn và thật sự nhìn thấy người khác”.

Tác giả: □□

Viết dịch: **Sa môn Lê Văn Phước**

Nguồn: <https://newsen.pku.edu.cn>